

Posudek bakalářské práce (z pohledu oponenta)

Název práce: **Vliv spolupráce rodičů s asistenty pedagoga na rozvoj kompetencí žáků se speciálními vzdělávacími potřebami**

Autorka: **Viktorie Čukanová**

vedoucí: **Mgr. Michaela Konopíková, Ph.D.**

V předložené bakalářské práci se autorka snaží zaplnit „bílé místo“ v poznatcích o vztazích mezi rodiči žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (dále SVP) a mezi asistenty/ asistentkami těchto žáků. Záměr autorky je velmi dobrý, tato oblast se skutečně jeví zatím jako dosti opominutá, a i zpracování tématu je na poměrně dobré úrovni, resp. autorka vykročila velmi dobrým směrem.

Nejen že se k tématu snažila studentka přiblížit skrze rozhovory se čtyřmi rodiči a se čtyřmi asistentkami a jejich zkušenosti ze spolupráce s jejich protějšky následně analyzovala, současně si v rámci výzkumu sama prošla kurzem pro asistenty pedagoga, a mohla tak do svého výzkumu zapojit nejen poznatky z tohoto kurzu, ale také ze zúčastněného pozorování ve školách, kde i sama přímo dítěti asistovala a dále mohla sledovat interakce mezi asistentkami a rodiči, resp. si vyslechnout stížnosti asistentky na absenci těchto interakcí. Sice se nedozvídáme, kdy se do tohoto kurzu zapsala, zda jej již dokončila, co přesně kurz obnášel, kdo jej organizoval, jaký konkrétní přínos měl pro tuto bakalářskou práci a především kolik prostoru bylo v tomto kurzu věnováno oblasti spolupráce mezi asistenty pedagoga a rodiči dítěte (či dokonce otázce, co pro ni může asistent pedagoga udělat), nicméně už samotný postup výzkumu pro bakalářskou práci se zdá být nápaditý a pracný a lze za něj autorku jenom pochválit.

Co bych práci naopak vytkla, je výsledná šablonovitost a nízká inovativnost ve zpracování – zejména patrná v první polovině práce, kde se setkáváme pouze s historií a vývojem pozice asistenta(/ky) pedagoga a definicemi různých pojmů souvisejících s tématem práce jako např. integrace a inkluze, individuální vzdělávací plán, enkulturace apod. Práce je takto – z mého pohledu na škodu výsledku a jejího vyznění – rozdělena na teoretickou a výzkumnou část, kdy výzkumná část sice tvoří polovinu práce, ale vzhledem k tomu, že podstatná část z ní se zabývá metodologií, a další část shrnutím výsledků šetření, vlastní zjištění se nachází na poměrně malém prostoru (s. 37–41 a 42–45) a navíc v této části chybí pevnější propojení vlastního výzkumu s jednoznačným teoretickým konceptem či předchozí teoretickou částí – např. formou odkazů na zmíněné teorie a definice. Z antropologického hlediska, které autorka zastává, bych navíc očekávala kritičtější přístup k pedagogickým teoriím, které v práci přece jen převažují: překvapilo mne např. že když představuje doporučení Uzlové, jež zdůrazňuje potřebu týmové spolupráce mezi různými aktéry, kteří mají na pozitivní zapojení dítěte se SVP do vzdělávacího procesu vliv, rodiče uvádí (patrně dle autorky Uzlové) až na posledním místě jako jakýsi dodatek (při tom pedagogové, psychologové, lékaři, asistenti a další odborníci se mění, ale rodiče zůstávají pro dítě zpravidla stejní nejen po celé období jeho socializace, ale po celý jeho život). Očekávala bych tedy jiný úhel pohledu, který by umožnil celistvější přístup. Je ovšem pravda, že tento celistvý přístup není možný už z toho důvodu, že autorka nevede rozhovory s dětmi a nedostává se k nim ani přes jejich rodiče, terapeutky, trenéry a další osoby, které by mohly zkušenost dítěte objasnit. Chybí mi navíc informace, od kolika a do kolika let dítěte je asistent pedagoga u dětí obvykle přítomný, resp. kdy o něj obvykle a na základě čeho přichází, jak se na adaptaci pobytu v kolektivu bez asistenta dítěte a rodiče připravují a jak jim v této přípravě pomáhá asistent. Sice by si tato oblast zasloužila samostatnou studii, ale uvádím ji zde jako příklad otázek, které mne během čtení práce napadaly a které mi v práci přišly neošetřené, resp. nezmíněné (vedle faktorů, které spolupráci ovlivňují – jako situace rodiny, vyčíženost rodičů, množství dětí v rodině konkrétních žáků apod.).

Co lze naopak vyzdvihnout, je celková úprava textu – z formálního hlediska je práce konsistentní a až na výjimky odpovídající požadavkům, celkově autorka dodržuje požadované standardy a chyby lze nalézt jen namátkově. Pouze s ohledem na případné další práce upozorňuji na konkrétní provinění, které jsem detekovala jako systémové: první odstavec za nadpisem by měl být bez odražení (viz Směrnice KSKA) – je však systémově s odrazkou, systémově chybí mezera za dvojtečkou v odkazech, např. (Uzlová 2010:51) a v seznamu literatury chybí u internetových zdrojů datace poslední návštěvy v hranaté závorce za odkazem, za níž má být i tečka.

U internetového zdroje „Nová Škola, o.p.s. 1996. *Historie*. Dostupné z: <https://www.asistentpedagoga.cz/asistent-pedagoga/historie>“ a následujícího jsem si všimla nesmyslné datace 1996 – jde o rok založení Nové školy, která tou dobou nesla název Nadace Nová škola a v té době s projektem podpory zavádění asistentů pedagoga do škol začínala. Jsem si zároveň jistá, že k založení webového portálu nemohlo dojít již v r. 1996, ale spíše o 10-20 později. Vzhledem k tomu, že rok založení ale ani poslední změnu na odkaze nenacházím, očekávala bych, že autorka u těchto dvou zdrojů uvede „nedatováno“.

Z obsahového hlediska se mi za trochu nešťastné vyjádření zdá, když autorka uvozuje případ asistentky označené jako A2 slovy, že dle ní „je komunikace a spolupráce s rodiči žáka se speciálními vzdělávacími potřebami velmi obtížná až nemožná“ (s. 38) – působí jako generalizace zkušeností této asistentky, ovšem z kontextu se jedná patrně jen o zkušenost s konkrétním rodičem. Jen z náznaků se totiž dozvídáme, že žák 3. ročníku se specifickými potřebami vyrůstá pravděpodobně pouze s otcem (o matce se v rozhovoru nezmiňuje a ani autorka situaci dítěte nedovysvětluje), který svou roli rodiče a především péči o dítě (nevíme, zda pouze jedno, nebo má dětí ve své péči více) nezvládá, chlapec se jeví asistentce zanedbaný a otec na její snahy v podobě poznámek do notýsku o nápravu nereaguje (s. 38–39). Nakonec až fatálně působí bezradnost asistentky i autorky výzkumu: „vzhledem k jejich pasivitě [tj. pasivitě rodičů] a nedostatku zájmu není zřejmé, jak by bylo možné tento problém efektivně řešit“ (s. 39) - uzavírá Čukanová případ A2. V práci se nikde nedozvídáme, co může škola dělat, když zjistí závažné nedostatky v rodičovské péči ohrožující pozitivní vývoj dítěte, nedozvídáme se, kolik proběhlo schůzek mezi vedením školy a rodičem, zda je konkrétní rodina v péči OSPOD a zda má (či spíše jaké má) škola s OSPODem zkušenosti při řešení podobných problémů.

V závěrech práce pak narážím na určitou nekonsistentnost s tímto případem, a to ve dvou momentech: a) když autorka tvrdí, že „Rodiče hrají nenahraditelnou roli v procesu spolupráce s asistenty pedagoga při vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami.“ (s. 46) – zde vyloženě chybí zahrnutí i oné negativní zkušenosti nedostatečné péče rodičů a odkaz na případ žáka třetí třídy a rozhovor s asistentkou A2 a b) o stranu dále, když autorka přece jen zmíní případ nedostatečného zájmu rodiče o dítě, ovšem neodkazuje na asistentku a rozhovor, ale uvádí poznatek jako na výsledek vlastního pozorování (s. 47). Především tyto nesrovnalosti svědčí o jisté nedotaženosti celé práce, která má jinak velký potenciál být příkladnou prací.

Závěr: Předloženou BP doporučuji k obhajobě a navrhuji ji vzhledem k výše uvedeným poznámkám hodnotit stupněm **B**.

Mgr. Lada Viková

V Pardubicích dne 17. 5. 2024